

Kommunfullmäktige

Interpellation av Mohamad Hassan (L) om den ökade andelen långtidsarbetslösa

Då Liberalerna och Alliansen styrde arbetade vi ihärdigt för att minska arbetslösheten och kostnaderna för försörjningsstöd. Ett svårt arbete där den nuvarande majoriteten, då varande oppositionen, stundtals var konstruktiv, stundtals undvek se verkligheten.

Vi sjösatte bland annat modellen med välfärdsjobb där människor som levt på försörjningsstöd under lång tid fick en anställning inom en kommunfinansierad verksamhet. Det ledde till att andelen långtidsarbetslösa minskade och fler fick chansen att etablera sig på arbetsmarknaden. När Liberalerna och Alliansen efter valet lämnade över styrningen av arbetsmarknadsfrågorna var över 450 personer verksamma i välfärdjobb.

Strax efter valet valde de rödgröna att minska resurserna till välfärdjobben med motiveringen att medel ska rikta sig till de långtidsarbetslösa. I bokslutet för arbetsmarknadsnämnden kan vi konstatera att tvärtemot vad de rödgröna påstår sig vilja åstadkomma har andelen med långvarigt biståndsmottagande ökat. Det varnade vi i Liberalerna för redan när de rödgröna började minska i resurserna till arbetsmarknadsanställningar som till exempel välfärdjobb. Arbetsmarknadsnämnden skriver i bokslutet att ”trots en god arbetsmarknad har nämnden många hushåll som har ett långvarigt biståndsmottagande. Andelen hushåll som har mycket långvarigt biståndsmottagande (27 av 36 månader) ligger relativt konstant under en följd av år, däremot ökar andelen med långvarigt biståndsmottagande (10 av 12 månader). Uppsala län har en mycket god arbetsmarknad. En stor andel av de som är långtidsarbetslösa tillhör grupper som är särskilt utsatta på arbetsmarknaden, där främst avsaknad av gymnasial utbildning väger tyngst, men även de som är utrikes födda, har en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan eller är äldre än 55 år ingår i gruppen”. Nämnden behöver alltså vidta åtgärder för att minska bidragsberoendet och göra människor fria och självförsörjande. De två poster eller verktyg som är avgörande för att lyckas är budgetposterna för arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning. Dessa två poster påvisar överskott i arbetsmarknadsnämnden. Den politiska majoriteten väljer alltså att ha en defensiv budget snarare än att vara en offensiv nämnd. Resultatet av det är att människor förblir beroende av samhället och för nämnden blir det också ökade kostnader för försörjningsstöd (socialbidrag).

Mot denna bakgrund vill jag fråga kommunstyrelsens ordförande:

- Gruppen långtidsarbetslösa ökar i Uppsala kommun, vilka åtgärder kommer du att vidta för att minska denna grupp?

- Kommunbidraget till försörjningsstöd har de senaste åren ökat, 2017 ökade det med 20 miljoner kronor. Vilka åtgärder kommer du att vidta för att nå budget i balans så att medel inte ånyo behöver skjutas till 2018?
- Systemet med välfärdjobb som Liberalerna och Alliansen införde var en effektiv modell för att minska långtidsarbetslöshet. Varför sänkte ni ambitionen efter valet?

Mohamad Hassan (L)
Kommunalråd

Svar på interpellation om den ökade andelen långtidsarbetslösa i Uppsala kommun av Mohamad Hassan (L)

Mohamad Hassan (L) har väckt en interpellation om den ökade andelen långtidsarbetslösa i Uppsala kommun. Där anförs att alliansen införde modellen med välfärdsjobb, där personer som levt på försörjningsstöd under lång tid fick en anställning. Detta ska ha bidragit till att minska långtidsarbetslösheten. När alliansen lämnade över skulle mer än 450 personer vara verksamma i välfärdsjobb.

Hur förhåller sig detta till verkligheten.

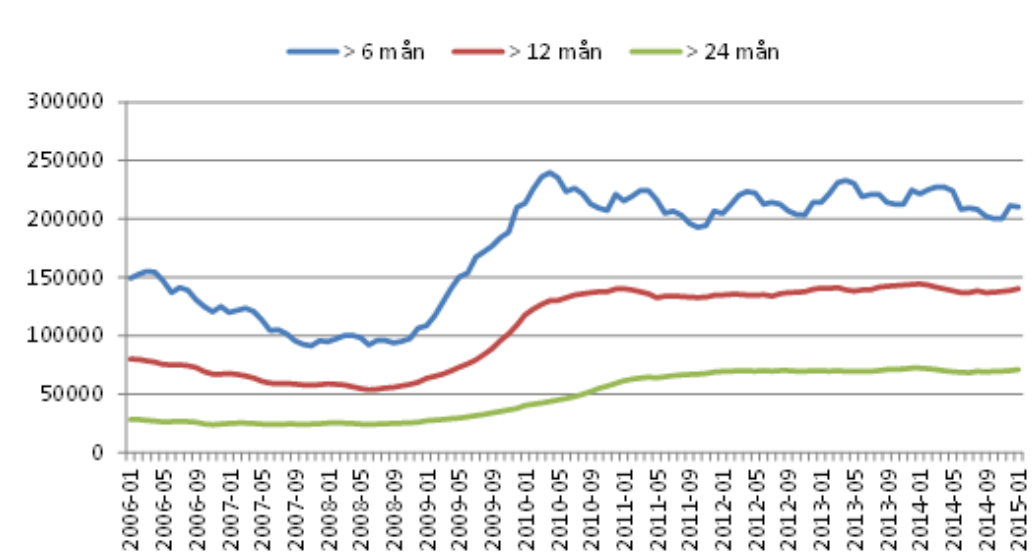
BEA-anställningar

Systemet med ettåriga anställningar enligt BEA-avtalet är ingen ny modell som alliansen införde. Detta prövades redan under 1990-talets höga arbetslöshet, som ett sätt att hjälpa arbetslösa som enbart hade försörjningsstöd. Genom en ettårig anställning kunde personen förutom en aktuell erfarenhet av arbetslivet även få en möjlighet att uppnå medlemsvillkor och arbetsvillkor för att kvala in i a-kassesystemet. När arbetslösheten sedan sjönk ner till lägre nivåer – bl a med målet om 4 % arbetslöshet – övergav efterhand kommunerna denna modell. Uppenbarligen kände sig alliansen föranledd att återinföra denna modell från 1990-talet med de höga arbetslöshetstalen.

Långtidsarbetslösheten

Vilken effekt det gav på långtidsarbetslösheten är svårt att uttala sig säkert om. Det är möjligt att långtidsarbetslösheten skulle ha varit ännu högre än vad den nu blev. Dock pekar utvecklingen av långtidsarbetslösheten efter 2009 inte på någon mer framgångsrik arbetsmarknadspolitik. Långtidsarbetslösheten ökade dramatiskt och etablerades på en ny hög nivå. Tyvärr finns för detta endast siffror för riket, men utvecklingen i Uppsala var likartad.

Långtidsarbetslöshet - riket: 2006-2015

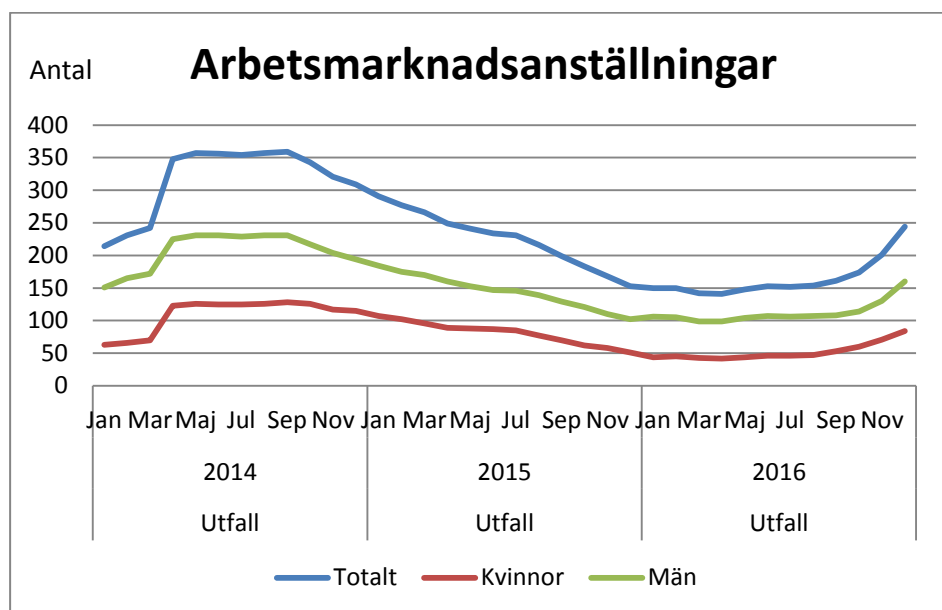

Antalet anställningar

Vid ingången av valåret 2014 var det drygt 200 arbetsmarknadsanställningar, där välfärdsjobben ingår. Under andra kvartalet valåret 2014 ökade antalet arbetsmarknadsanställningar drastiskt från knappt 250 till ca 350, för att plana ut på den nivån fram till sista kvartalet 2014. Denna nivå på anställningar: 350 (och inte över 450) var en nivå som inte var ekonomiskt hållbar utifrån den budget som var avsatt för denna verksamhet. Anställningar gjordes utan att det fanns hel finansiering i budgeten för dessa.

När vi tillträdde 2015 var vi tvungna att anpassa antalet anställningar till budget utifrån två skäl. För det första för att klara att finansiera det ”överhäng” av ettåriga anställningar som inleddes under andra kvartalet 2014, som löpte på fram till det andra kvartalet 2015. Det dramatiskt ökade antalet anställda under 2014 var tvunget att finansieras under hela anställningen även under 2015.

Till detta kom att regeringen i riksdagen inte fick igenom höstbudgeten för 2015, då alliansens budgetmotion fick (SD):s stöd i kammaren. Det innebar drastiska neddragningar av statsbidrag för bl a vuxenutbildningen, vilket gjorde att vi tvingades dra ned ännu mer på arbetsmarknadsanställningar för att klara av vuxenutbildningen. Under 2016 har sedan anställningarna ökat, för att vid årets slut vara 244 st, dvs fler anställningar än vid ingången av valåret 2014, då alliansen drastiskt ökade antalet anställningar.

Det var av dessa skäl som vi tvingades dra ned på arbetsmarknadsanställningar: För att klara budgeten efter alliansens beslut. Dels stor volym ofinansierade anställningar från 2014 som löpte in 2015, dels de minskade statsbidragen pga alliansens budgetmotion i riksdagen fick majoritet.

Det var inte som interpellanten tycks tro att det var en neddragning av anställningar för att rikta om medel till långtidsarbetslösa. Interpellanten blandar här ihop två olika saker. Dels arbetsmarknadsanställningarna och hur vi tvingades hantera dem, dels tjänstekoncessionen av arbetsmarknadsinsatser som upphörde i och med att avtalet löpte ut. Utvärdering av

tjänstekoncessionen visade att de grupper som främst hade fått en insats via dessa kommunala insatser var grupper som stod relativt nära arbetsmarknaden. Detta är grupper som naturligt Arbetsförmedlingen ska arbeta med, som har ansvaret för arbetsmarknadspolitiken. I stället lade vi om politiken så att de kommunala insatserna mer skulle riktas mot de som stod längre från arbetsmarknaden.

Långtidsarbetslösa – långvarigt biståndsmottagande

Därefter går interpellanten in på att ta upp gruppen med långvarigt biståndsmottagande, och gör det liktydigt med långtidsarbetslösa. Så är inte fallet. Det vanliga försörjningsstödet minskar. Det var under 2016 det lägsta antalet hushåll sedan 2009 som uppbar försörjningsstöd. Det var under 2016 ca 150 unika hushåll färre jämfört med 2015. Det är ett lägre inflöde av nya hushåll. Antalet unika barnhushåll har minskat med ca 30. Dock har inte kostnaderna minskat lika mycket då de färre hushåll som uppbar försörjningsstöd gör det under en längre tid.

Däremot ökar andelen långvarigt bidragsberoende, och detta utifrån två grupper. Dels de nyanlända som deltar i AF:s etableringsverksamhet. Denna är på två år, och pga de höga boendekostnaderna i Uppsala tvingas deltagarna att söka kompletterande försörjningsstöd. Detta trots att de deltar i en heltidsverksamhet via AF med insatser och SFI, vilket de får etableringsersättning, och ev bostadsersättning för vilket normalt innebär självförsörjning.

Dels kvinnor 55+ år med psykisk ohälsa. Denna grupp kvinnor står inte till arbetsmarknadens förfogande idag, utan står relativt långt från arbetsmarknaden. Det går därför inte att ta ökningen av bistånd för den gruppen som ett tecken på att långtidsarbetslösheten ökar.

Slutligen anför interpellanten att AMN har en defensiv budget utifrån att nämnden har överskott på arbetsmarknadsverksamheten och vuxenutbildningen. Under de åtta år som interpellanten var ordförande i dåvarande UAN var det samma förfaringsätt för att klara av det från KF ofinansierade försörjningsstödet.

Så till interpellantens tre frågor:

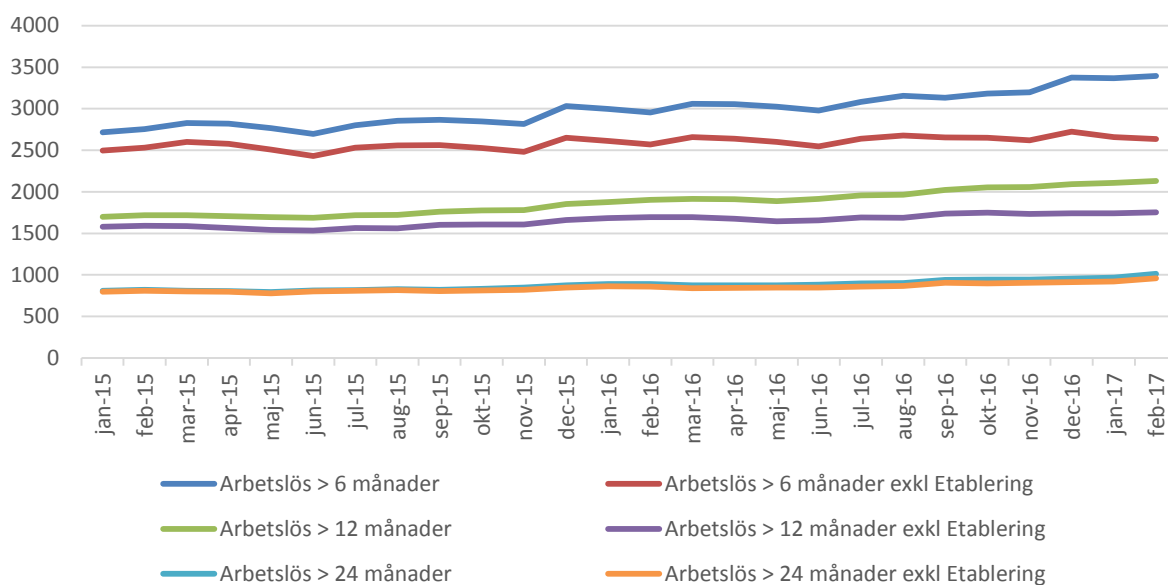
- **Gruppen långtidsarbetslösa ökar i Uppsala kommun, vilka åtgärder kommer du att vidta för att minska denna grupp?**

Grundansvaret för arbetsmarknadspolitiken och därmed även för långtidsarbetslösa ligger på staten via Arbetsförmedlingen. Kommunen har en kompletterande roll.

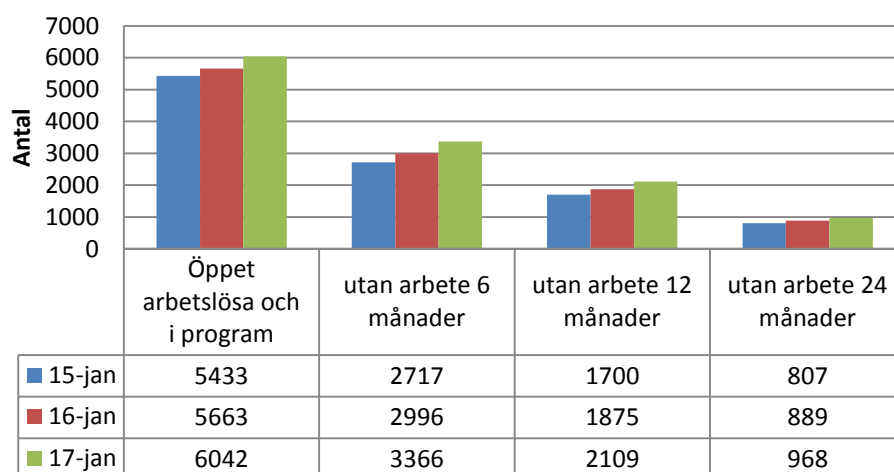
Vad gäller ökningen av långtidsarbetslösheten som Af mäter som 6 månader, 12 månader och 24 månader, är det till stor del en effekt av det ökade antalet inskrivna i etableringen. Etableringsplanen omfattar 24 månaders heltidsinsatser via Af kombinerat med SFI. Så den ökning av långtidsarbetslösheten som kan ses är en effekt av att flera deltar i etableringen hos AF.

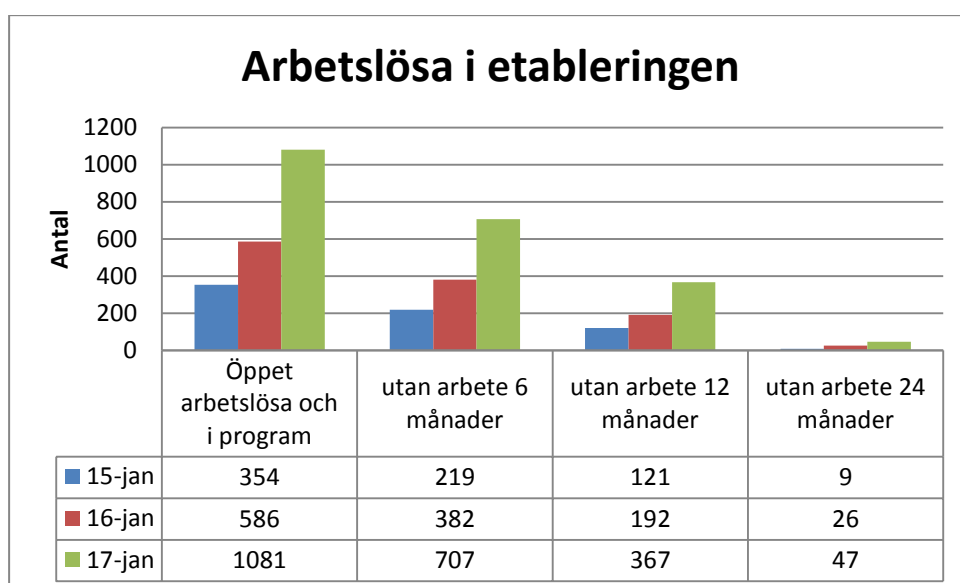
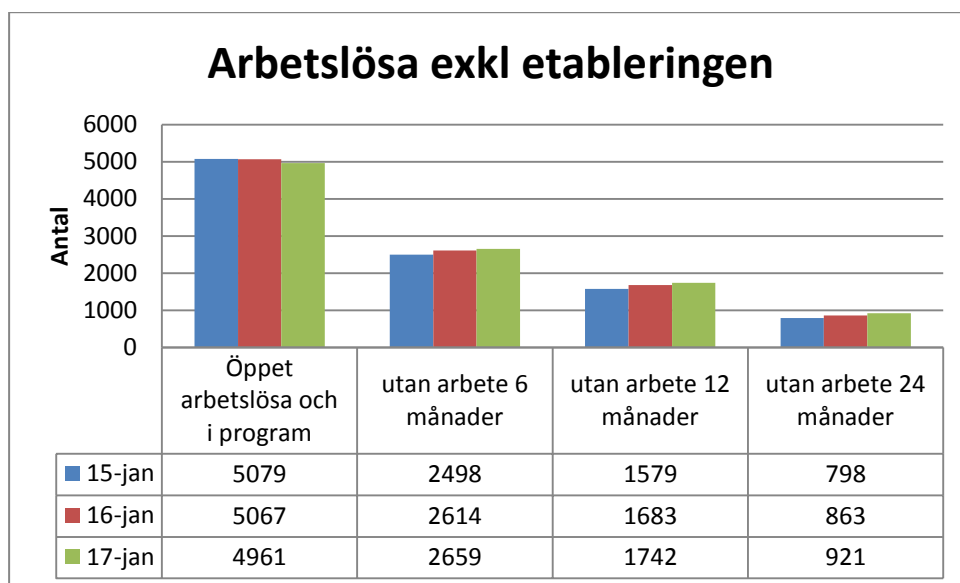
Om man exkluderar de inskrivna i etableringen från långtidsarbetslösa, har det varit en marginell ökning av antalet långtidsarbetslösa. Ökningen svarar nästan mot den arbetskraftsökning som en ökad befolkning medför.

Långtidsarbetslöshet i Uppsala kommun

Arbetslösa inkl etableringen

Av de personer som tar del av den kommunala arbetsmarknadsverksamheten står allt fler i större omfattning än tidigare längre ifrån arbetsmarknaden. Målgruppen har en mer komplex problematik och har behov av arbetsträning i kombination med annat stöd innan de kan arbeta. Detta leder i sin tur till fler månader med försörjningsstöd. Många i målgruppen saknar sjukpenning eller har en låg aktivitets-/sjukersättning och är därför beroende av kompletterande ekonomiskt bistånd. De insatser som krävs behövs därmed under en längre tid.

Arbetsmarknadsnämnden har i verksamhetsplanen för 2017 beslutat om ett flertal åtgärder och aktiviteter för att förebygga och minska långtidsarbetslösheten och långvarigt biståndsmottagande.

- Förbättra möjligheten att kombinera SFI med övrig vuxenutbildning

- Fler platser inom yrkesutbildning
 - Ökat stöd för elever som slutar gymnasiet i förtid.
 - Fler personer ska få ta del av nämndens arbetsbefrämjande insatser eller arbetsförmedlingens arbetsmarknadsåtgärder.
 - Införa anställningar med rehabiliteringssyfte för långvariga biståndsmottagare med ohälsa.
 - Utökad samverkan med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen så att fler personer inom nämndens verksamheter med ohälsa får adekvat stöd.
 - Öka samverkan och mötesplatser mellan vuxen- och arbetsmarknadsutbildningar och näringslivet.
 - Öka samarbetet med sociala företag och arbetsgivare.
- **Kommunbidraget till försörjningsstöd har de senaste åren ökat, 2017 ökade det med 20 miljoner kronor. Vilka åtgärder kommer du att vidta för att nå budget i balans så att medel inte ånyo behöver skjutas till 2018?**

Andelen biståndsmottagare har under en följd av år legat stabilt något över fyra procent, vilket är under genomsnittet för riket och för jämförbara IFO-kommuner. Socialstyrelsens månadsstatistik visar dock att andelen biståndsmottagare per månad ligger högre än riket och har under 2016 ökat och ligger även högre än jämförbara IFO-kommuner. Det har samband med att andelen långvarigt biståndsmottagande ökar och får bistånd fler månader under året, även om antalet unika hushåll visar en minskning. Antalet hushåll visar en nedåtgående trend, andelen biståndsmottagare i förhållande till befolkningen har legat på samma nivå under lång tid och kostnaderna för utbetalt bistånd har marginellt ökat. Socialstyrelsens månadsstatistik visar att kommunen i många avseenden har en bra situation.

Man kan dock se en viss försämring vad gäller försörjningsstöd för flykting under 2016 och för 2017. Här kommer det att bli helt avgörande att den etableringsplan som Af ansvarar för blir effektiv så att många uppnår egen försörjning efter etableringen.

Därför är en utvecklad och förbättrad samverkan med arbetsförmedlingen ytterst central. Det lokala arbetsmarknadsrådet har tagit initiativ till en överenskommelse som bl a kommer att uppmärksamma personer med särskilt behov av stöd för att komma i arbete och nå egen egenförsörjning.

I kombination med ett kommunbidrag som är realistiskt i förhållande till behoven ska inga ytterligare medel behöva skjutas till.

- **Systemet med välfärdjobb som Liberalerna och Alliansen införde var en effektiv modell för att minska långtidsarbetslöshet. Varför sänkte ni ambitionen efter valet?**

Som framförts ovan var vi tvungna att sänka ambitionerna under 2015 för att finansiera de många ofinansierade anställningarna från 2014. Detta i kombination med att alliansens budgetmotion fick majoritet i riksdagens kammare till följd att statsbidragen för vuxenutbildningen kraftigt försämrades.

Vid 2015 års ingång hade 185 personer en välfärdsanställning samtidigt som 54 personer fick en anställning under året. Under 2016 fanns ökade förutsättningar för fler anställningar. Välfärdsanställningar ökade under hösten 2016 och vid årsskiftet 2016/2017 hade 244 personer någon form av anställning. För 2017 har Arbetsmarknadsnämnden budgeterat kostnadsökning för välfärdjobb med ca 12 000 tkr jämfört med 2016. Totalt budgeteras 61 500 tkr för arbetsmarknadsanställningar.

Ulrik Wärnsberg (S)

Ordförande Arbetsmarknadsnämnden